2025 III 17 - 1100

२०२५ . ०३ . १७ - ११००

N 870

Seat No.
बैठक क्र. | | | | | | | |

Time : 2 Hours SOCIAL SCIENCES (73) GEOGRAPHY PAPER–II (M)

वेळ - २ तास सामाजिक शास्त्रे (७३) भूगोल पेपर-२ (म)

(REVISED COURSE)

Pages - 8 Total Marks : 40

पृष्ठे - ८ एकूण गुण - ४०

सूचना :—

(1) *सर्व प्रश्न/कृती सोडविणे आवश्यक आहे.*

(2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

(3) *प्रश्न क्रमांक 4(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या ब्राझील नकाशा आराखड्याचा वापर करून तो मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावा.*

(4) *प्रश्न क्रमांक 6(अ) साठी पुरविण्यात आलेल्या आलेख कागदाचा वापर करून ती पुरवणी मुख्य उत्तरपत्रिकेस जोडावी.*

(5) *नकाशा काढण्यासाठी स्टेन्सिलचा आवश्यक तेथे वापर करण्यास परवानगी आहे.*

(6) *प्रश्नांची उत्तरे लिहिताना आवश्यक तेथे आकृत्या, आलेख काढावेत.*

(7) *प्रश्नांचे उत्तरे निळ्या किंवा काळ्या शाईच्या पेनने लिहावीत.*

(8) *आकृत्या, आलेख व नकाशा इत्यादी कार्य करण्यासाठी शिस पेन्सिल किंवा रंगीत पेन्सिल वापरण्यास हरकत नाही.*

(9) *पेन्सिलने लिहिलेली उत्तरे ग्राह्य धरण्यात येणार नाहीत.*

P.T.O.

2/N 870

1. दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य ते पर्याय निवडून विधाने पूर्ण करा व उत्तरपत्रिकेत पुन्हा लिहा : **4**

(1) भारत व ब्राझील या देशाची राजवट .... प्रकाराची आहे.

(*i*) लष्करी

(*ii*) साम्यवादी

(*iii*) प्रजासत्ताक

(*iv*) अध्यक्षीय

(2) हिमालयामुळे उत्तरेकडून येणारे .... वारे अडविले जातात.

(*i*) अतिथंड

(*ii*) अतिउष्ण

(*iii*) उष्ण व कोरडे

(*iv*) बाष्पयुक्त

(3) ब्राझील देशाची अर्थव्यवस्था ही प्रामुख्याने .... व्यवसायावर अवलंबून आहे.

(*i*) प्राथमिक

(*ii*) द्वितीयक

(*iii*) तृतीयक

(*iv*) चतुर्थक

(4) ब्राझीलचा क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने जगात .... क्रमांक आहे.

(*i*) पाचवा

(*ii*) सातवा

(*iii*) सहावा

(*iv*) चौथा

2. वेगळा घटक ओळखा : **4**

(1) क्षेत्रभेटीसाठी आवश्यक साहित्य :

(*i*) प्रश्नावली

(*ii*) कॅमेरा

(*iii*) संगणक

(*iv*) नोंदवही

(2) ब्राझीलमधील नद्या :

(*i*) ॲमेझॉन

(*ii*) पॅराग्वे

(*iii*) उरुग्वे

(*iv*) गंगा

(3) प्राथमिक व्यवसाय :

(*i*) शेती

(*ii*) खाणकाम

(*iii*) पर्यटन

(*iv*) मत्स्य व्यवसाय

(4) वस्त्यांच्या केंद्रीकरणासाठी प्रमुख घटक :

(*i*) पाण्याची उपलब्धता

(*ii*) प्रतिकूल हवामान

(*iii*) सुपीक जमीन

(*iv*) अनुकूल हवामान

3. चूक की बरोबर ते सांगा (कोणतेही *चार*) : 4

(1) भारतातील लोकसंख्येत तरुणाईचे प्रमाण जास्त आहे.

(2) ब्राझील व भारत या दोन्ही देशात एकावेळी समान ऋतू असतात.

(3) मॅनॉस हे निग्रो व ॲमेझॉन या नद्यांच्या संगमावरील बंदर आहे.

(4) ब्राझीलमध्ये लिंगगुणोत्तर जास्त आहे.

(5) ब्राझील हा वाघ व सिंह हे दोन्ही प्राणी असणारा जगातील एकमेव देश आहे.

4. (अ) तुम्हास पुरविलेल्या ब्राझीलच्या नकाशा आराखड्यात पुढील घटक दाखवा व चिन्हांची सूची तयार करा (कोणतेही *चार*) : 4

(1) पंपास

(2) माराजॉ बेट

(3) ब्राझीलची राजधानी

(4) पिको दी नेब्लीना

(5) पॅराना नदी

(6) मारान्हाओ राज्य

(आ) **दिलेल्या नकाशाचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही *चार*) :** **4**

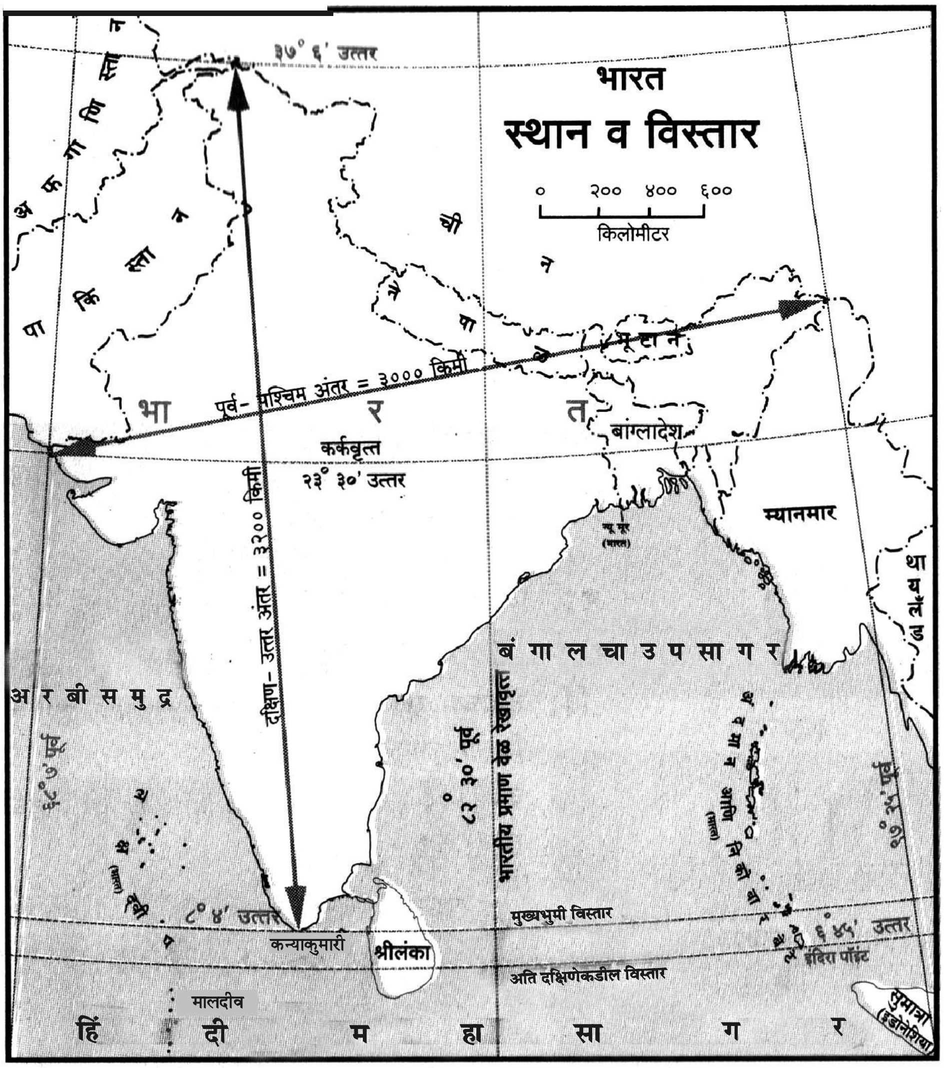

प्रश्न :

(1) वरील नकाशा काय दर्शवितो ?

(2) भारतातील सर्वात दक्षिणेकडील टोक कोणते ?

(3) भारतातील पूर्व-पश्चिम अंतर किती आहे ?

(4) भारताची प्रमाणवेळ कोणत्या रेखावृत्तावरून निश्चित केली आहे ?

(5) भारताच्या पश्चिमेला कोणता समुद्र आहे ?

5. भौगोलिक कारणे लिहा (कोणतेही *दोन*) : **6**

(1) हिमालयातील नद्या बारमाही वाहतात.

(2) ब्राझीलमध्ये उष्णकटिबंधीय वादळे कमी प्रमाणात होतात.

(3) ईशान्य ब्राझीलमध्ये वस्त्या विरळ आहेत.

(4) ब्राझीलमध्ये जलमार्गाचा विकास झालेला नाही.

6. (अ) खाली दिलेल्या सांख्यिकीय माहितीच्या आधारे साधा स्तंभालेख काढा व खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : **6**

भारत—साक्षरता प्रमाण (1981 ते 2016)

वर्ष	**साक्षरता (टक्केवारी)**
1981	40.8
1991	48.2
2001	61.0
2011	69.3
2016	72.2

प्रश्न :

(1) वरील आलेख काय दर्शवितो ?

(2) 1991 साली भारताची साक्षरता किती होती ?

(3) 1991 ते 2001 या दशकात भारताच्या साक्षरतेत किती टक्क्यांनी वाढ झाली आहे ?

किंवा

(आ) दिलेल्या आकृतीचे वाचन करून त्याखाली दिलेल्या प्रश्नांची उत्तरे लिहा : 6

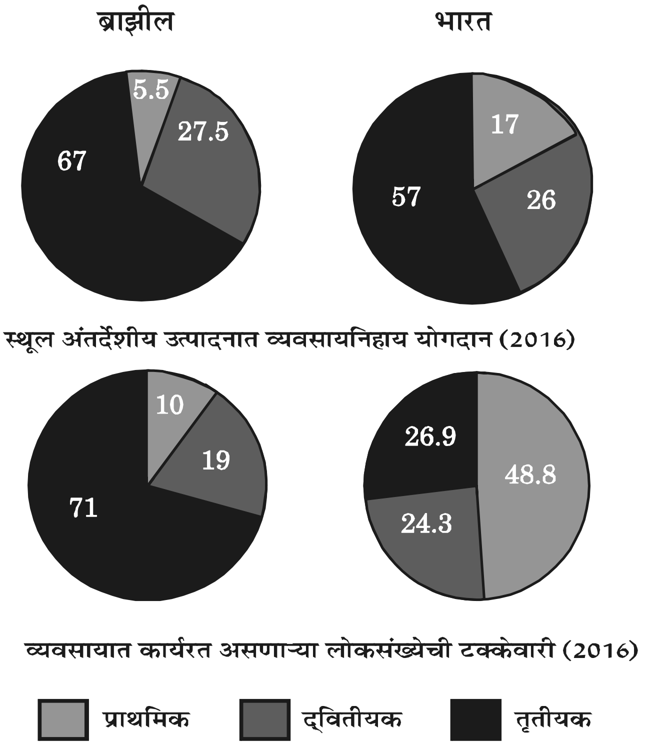

स्थूल अंतर्देशीय उत्पादनात व्यवसायनिहाय योगदान (2016)

व्यवसायात कार्यरत असणाऱ्या लोकसंख्येची टक्केवारी (2016)

प्रश्न :

(1) प्राथमिक व्यवसायात गुंतलेल्या लोकसंख्येची टक्केवारी कोणत्या देशात जास्त आहे ?

(2) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात कोणत्या देशात तृतीयक व्यवसायांचे योगदान जास्त आहे ?

(3) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात द्‌वितीयक व्यवसायांचा हिस्सा कोणत्या देशात जास्त आहे ?

(4) ब्राझीलमध्ये कोणत्या व्यवसायात जास्त लोकसंख्या कार्यरत आहे ?

(5) स्थूल आंतरदेशीय उत्पादनात तृतीयक व्यवसायातील ब्राझीलचे योगदान भारतापेक्षा कितीने जास्त आहे ?

(6) भारतात तृतीयक क्षेत्रातील कार्यरत लोकसंख्येची टक्केवारी किती ?

7. खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही *दोन*) : 8

(1) क्षेत्रभेट म्हणजे काय ? क्षेत्रभेटीची पूर्वतयारी कशी कराल ?

(2) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारत आणि ब्राझील या देशांना कोणत्या समस्यांना तोंड द्यावे लागले ?

(3) ब्राझील व भारताला कोणत्या पर्यावरणीय समस्यांना तोंड द्यावे लागते ?